

innhold

NSB skuffet

NSB hadde store forventninger til stortingsmeldingen bedre kollektiv transport side 6

Politiet i veien

Thorvald Meyers gate i Oslo var tidligere kun forbeholdt trikk og buss, men det var helt til politiet tok ned skiltet. Side 7

På banen

Københavns metro blir et teknologisk vidunder til over 12 milliarder kroner. Side 5

Dyr ulykke

I fjor brukte staten 3,3 millioner kroner på ettervirkninger av Tsjernobyl-ulykken. Side 9

PCB kampen tapt

Å etablere retursystem for glassruter som inneholder PCB er ikke nok for å vinne kampen mot PCB, mener Norske Trevarefabrikkers Landsforbund. Side 10

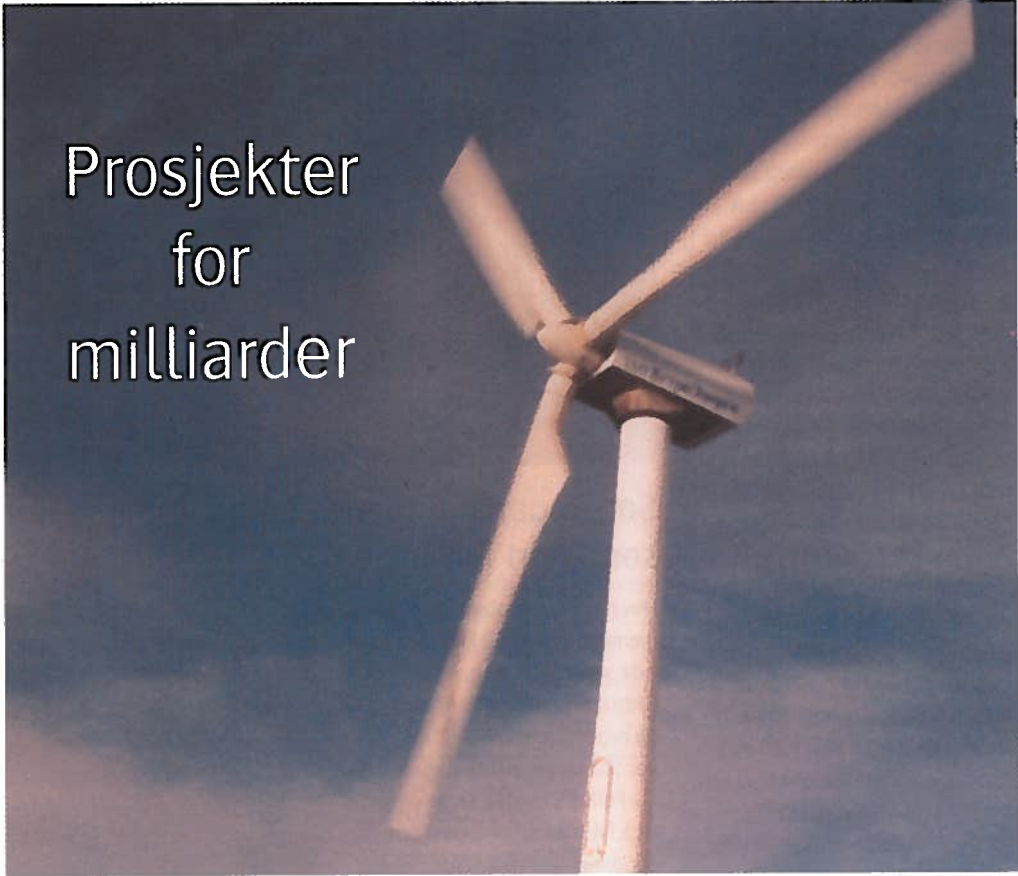
Polarmåken i trøbbel

I hekkeseongem bruker fugler med høye nivåer av PCB mer tid til næringssøk enn fugler med lave nivåer Side 11

Vil bli grønn

Boka "Farvel til Grønlands natur" har vekket myndighetene. Side 12

Massiv interesse for fornybar energi

Prosjekter
for
milliarder

(Foto: Audun Garberg)

Interessen for ny fornybar energi og mer effektiv energibruk er enorm. På få måneder har Enova fått inn søknader og prosjektforslag for 1,1 milliard kroner. I tillegg er det varslet søknader for ytterligere 400 millioner til vindkraft. Prosjektene kan få opptil 25 prosent i støtte, noe som betyr at de planlagte investeringene er på mange milliarder kroner. Side 3

Hold løftene

Regjeringen lover 1,5 til 2 milliarder kroner mer til kollektivtransporten frem til 2005. Av dette skal en fjerdedel gå til å ruste opp T-banen i Oslo.

Kollektiv-meldingen er et lite skritt i riktig retning. Problemet er alle de andre skrittene i feil retning de siste årene - ikke minst for kollektivtrafikken i byene. I hovedstaden har kollektivtrafikken bare 15 prosent av reisene - og likevel er det norgesrekord. I Bergen er andelen 12 prosent og i Trondheim 11. I de to sistnevnte byene er tilskuddet til kollektivtrafikken redusert med over 80 prosent siden 1986.

Nå lover myndigheten bedre tider, men slike løfter har vi også fått tidligere. Ta jernbanen som eksempel. Stortinget lovte 1,9 milliarder årlig til jernbaneinvesteringer da Nasjonal transportplan for 2002-11 ble vedtatt. Årets bevilgninger ligger 600 millioner kroner under dette nivået. Og dersom bevilgningene ikke blir kraftig hevet vil prosjekter som Eidanger-forbindelsen mellom Larvik og Porsgrunn bli utsatt på ubestemt tid. Så må man i stedet spytte inn store beløp på å vedlikeholde den gamle strekningen mellom disse byene.

Også Nordlandsbanen og Rørosbanen har store behov for vedlikehold og investeringer. Med dagens bevilgninger står vi i fare for at standarden på flere banestrekninger går ned, og toget blir mindre konkurranse-dyktig.

Derfor må regjeringens første og viktigste oppgave være å legge penger på bordet slik at både gamle og nye løfter blir oppfylt.

Uante konsekvenser av global oppvarming

Hva skjer med dyrearter som utsettes for et varmere miljø som følge av global oppvarming? Konvensjonelle teorier går ut på at arter og økosystemer vil migrere mot polene eller opp i fjell-sidene når de utsettes for mer varme. A. Townsend Peterson ved Universitetet i Kansas mener imidlertid at denne forklaring er for enkel. Peterson har studert

de sannsynlige effektene i Mexico, og sier til bladet New Scientist at følgene vil være mye mer kompliserte og ofte mer drastiske.

En temperaturøkning vil føre til dramatiske endringer av etablerte økosystemer. Klimaendringer vil splitte gamle arter og føre nye sammen, og under slike omstendigheter er den fak-

tiske temperaturendringen mange arters minste bekymring. Det betyr at langt færre arter enn fryktet vil dø ut, men samtidig kan de økologiske endringene mange steder få katastrofale følger. Resultatene av store endringer i økosystemene er det ikke mulig å forutsi.

Rekord i papir-gjenvinning

Sør-Rogalendingene resirkulerer papir som aldri før.

Hver eneste innbygger leverte gjennomsnittlig 62 kilo returpapir i de ni eierkommunene i IVAR (Interkommunalt vann, avløp, og renovasjonsverk) i 2001, skriver Stavanger Aftenblad.

Folk i Sandnes er de ivrigste til å fylle de grønne dunkene, viser oversikten fra IVAR.

Rogalendingene er blitt nesten dobbelt så flinke til å resirkulere papir som da vi startet for fullt i 1990, viser statistikken.

— Vi vet ikke helt sikkert hvorfor, men det kan tenkes at det har sammenheng med at eierkommunene i IVAR har innført et felles system for hvor mange bossdunker hver enkelt

husstand skal ha og hvor ofte de tømmes. Tømming hver uke gjorde det for enkelt for folk flest å la være å tenke på resirkulering.

Lover beskytter ikke skogen

WASHINGTON: Fersk analyse av satellittfoto viser at verdens gamle skoger fremdeles trues, til tross for at mange land har vedtatt lover som skulle beskytte dem, konkluderer World Resources Institute (WRI).

— Vi beveger oss sakte men sikkert i retning av en verden hvor urskog kun er å finne innenfor definerte nasjonalparker. Alle

NNV tar selvkritikk

Etter N&M Bulletin skrev om Naturvernforbundets leder Erik Solheims dobbeltrolle da han forhandlet ny generalsekrærs lønn parallelt med egne lønnsforbedringer, tar organisasjonen selvkritikk i saken. I et vedtak fra Naturvernforbundets sentralstyre heter det blant annet:

“Siden 1. januar har leder (Erik Solheim, red.anm.) fått utbetalt økt honorar tilsvarende 50 prosent av generalsekretærs lønn. Vedtak om å øke leders honorar foreligger imidlertid ikke. Leder har altså fått utbetalt økt honorar uten at det har vært vedtatt. Ses (sentralstyret, red.anm.) forventer at det ryddes opp i dette forholdet.”

andre steder blir skogen utnyttet kommersielt, sier Dirk Bryant, leder for WRIs Global Forest Watch-prosjekt.

Indonesia har de siste årene opplevd et av de mer dramatiske tap av skog i verden, ifølge WRI. Avskogingen der skal ha nådd 20 millioner mål per år - fra å ligge på rundt ti millioner mål på 1980-tallet.

Energiprosjekter for milliarder

Interessen for ny fornybar energi og mer effektiv energibruk er enorm. På få måneder har Enova fått inn søknader og prosjektforslag for 1,1 milliard kroner.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

— Jeg er overrasket over hvor mange gode prosjekter som har kommet på så kort tid, sier Ole Brynjulf Skjulsvik, direktør for energibruk i Enova. Han forteller at det fortsatt kommer inn nye prosjekter.

— Veldig mye går på vind, biobrensel og omlegging til vannbaserte systemer. Vi har også begynt å få prosjekter for å anvende naturgass. Problemet er at naturgass ikke er tilgjengelig i særlig stor grad.

MILLIARDPROSJEKTER

Statsforetaket Enova ble operativt fra 1. januar i år. Formålet er en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon. I år har Enova et budsjett på 450 millioner, penger som stammer fra statsbudsjettet og en del av avgiften på elektrisitet.

Enova har hittil gitt tilsagn på til sammen 200 millioner. Samlet har de fått 350 søknader og prosjektforslag for 1,1 milliard kroner. Støttebeløpet varierer fra 0 til 20 prosent, noe som betyr at de planlagte investeringene er på mange milliarder kroner.

600 MILLIONER TIL VIND

Utbygging av vindmøller er blant de mest populære prosjektene. I bunken ligger det søknader om 200 millioner til bygging av vindkraft. I tillegg har Enova fått varsel om at det kommer søknader på ytterligere 400 millioner kroner til utbygging av vindkraft.

— For vindkraft har Stortinget bestemt 25 prosent støtteandel. Men med søknader på bortimot 600 millioner er pengepungen vår for liten til å innfri det kravet. Vi snur og vender på kronene for å finne ut hvordan vi skal bruke dem, sier Skjulsvik.

Han er likevel godt fornøyd med søknadsbunken og mener det ikke vil bli noe problem å oppfylle Stortingets mål om 3 TWh vindkraft og 4 TWh vannbåren varme fra fornybar energi innen 2010.

— Stor søknadsmengde betyr at vi kan plukke ut gode, varige prosjekter som gir en god signaleffekt.

RISIKO

Prosjektene Enova støtter blir vurdert etter antall kWh, som kan variere fra 3 kWh opp til 100 kWh per støttekrone. I tillegg er varighet et viktig kriterium.

— Vi kommer med penger som skal utløse prosjektene. Det er vi som tar risikoen, men vi vil ikke ta all risiko alene, fastslår Skjulsvik.

Vind-boom

Aksjekursene til danske vindmølleprodusenter steg kraftig etter at det ble kjent at USA forlenger tilskuddsordning.

Analytikere mener forlengelsen på tre år vil gi nye ordre på opptil 15 milliarder danske kroner, skriver Jyllands-Posten.

Vindmøllefabrikkene Vestas, Bonus Energy og NEG Micon har til sammen en markedsandel på 65 prosent. Vestas har nylig besluttet å bygge en fabrikk i Portland, Oregon som skal få opptil 1000 ansatte.

Lys mot ulveplage

Spydeberg kommune håper på 250.000

i statsstøtte for å bekjempe ulvefrykt i kommunen.

LARS BARTH HEYERDAHL
Natur & Miljø Bulletin

Informasjonsmøter, guidede turer, villmarkskvelder på pub og lyssetting av busslommer er blant tiltakene kommunen foretar.

En familiegruppe av ulv holder nemlig til i kommunen, og dette fører til redsel blant mange innbyggere. “Mange vil hevde at deres livskvalitet er vesentlig forringet og at ulvefrykt har ført til ubehagelige endringer i den daglige levemåten,” skriver kommunen i søknaden til Miljøvern-departementet.

— Problemet er relativt stort i ytre deler av kommunen, sier prosjektleder Sigmund Lereim i Spydeberg kommune.

— Hva er poenget med lyssetting av busslommer?

— En del skolebarn reiser fra dette området til skolen. Dette er midt i svarte skauen, så lys kan hjelpe til med å redusere utryggheten, påpeker Lereim.

Helst hadde kommunen sett at de slapp å ha en ulvefamilie luskende rundt. Når det likevel er bestemt at flokken skal ha tilhold i Østfold-kommunen, vil lokalpolitikere forsøke å gjøre det beste ut av det. Et enstemmig formannskap sa derfor ja til å delta i prosjektet “Leve med rovdyr”.

— Prosjektet er positivt, og vi har fått signaler om at søknaden vil gå gjennom i departementet. Så snart vi får grønt lys, setter vi i gang, sier Sigmund Lereim.

PORSGRUNN KOMMUNE

Usikker ulvestatistikk

Får ulven skylden for sauer drept av hund? En hundredrept sau gir ingen erstatning dersom man ikke finner eieren.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Hvis du som saueier først skal miste et dyr er det én økonomisk fordel at det er et av de fire store rovdyrene, ulv, bjørn, jerv eller gaupe, som har vært på ferde. Da får du, dersom det kan bevises, erstatning.

Blir sauen tatt av en hund får du ingenting, med mindre du får tak i eieren, og det er jo ikke alltid like lett. Og muligens får rovdyrene, ikke minst ulven, av og til skylden for noe den ikke har gjort.

TOK 110 I FJOR

— Vi kan ikke utelukke at ulven av og til får skylden for sauetap, som skyldes angrep av hund, sier Frank Johansen hos Direktoratet for naturforvaltning.

Ifølge Johansen ble det funnet 110 saukadavere som var knyttet til hundeangrep i 2001.

22 av disse var i kategorien "usikker". Samtidig ble det innrapportert 229 sauer som var antatt tatt av ulv. Her var 25 kadaver definert som usikre.

— Det ligger i kortene at det er en viss usikkerhet knyttet til disse tallene ettersom hund og ulv er nært beslektet. I tillegg vet vi også at det hvert år er en del tilfeller hvor saueieren er sikker på at det er hund som har vært på ferde. Da er det jo ingen grunn til å melde fra om tapet, sier han.

Ifølge Johansen ville det vært en fordel om også disse hendelsene ble innrapportert for å øke kunnskapen om hunden som sauedreper.

VANSKELIG Å SKILLE SKADER

Det er Statens Naturoppsyn som har ansvaret for å innhente og bestemme dødsårsak hos antatt rovdyrdrept sau. Egil Soglo i oppsynet bekrefter at dette ikke alltid er like lett.

— Det er spesielt vanskelig å skille ulv og hund, sier han.

Så vanskelig at også Soglo tror det er en del mørketall på dette området.

— Min erfaring er at problemet med sau og hund er størst i jaktiden og i nærheten av hytteområder.

Det er flest sau som blir tatt av polar- og fuglehunder, uten at Soglo tror disse hundene er

Ifølge Direktoratet for Naturforvaltning kan ulv få skylden for sauetap som er forårsaket av hund.

noe verre enn andre.

— Det har vi ingen grunn til å tro. Snarere kan det vel skyldes at disse rasene er langt mer ute på tur en andre.

Verdens største urskog i fare

Ulovlig hogst truer verdens største urskog, viser en ny miljøatlas.

Urskogen i den europeiske delen av Russland er så godt som utryddet. Bare ni prosent er intakt, ifølge "Atlas over Russlands intakte skoger" som miljøvernorganisasjonen Global Forest Watch har gitt ut.

Urskog defineres i atlasen som et område større enn 500.000 mål som er uberørt av menneskelig virksomhet. Med mindre det blir iverksatt avgjørende tiltak i løpet av de neste få årene, kommer urskogene til å forsvinne i Russland.

Russland har fremdeles 2,89

milliarder mål urskog, som er om lag 26 prosent av det samlede skogarealet. Halvparten av den gjenværende urskogen ligger i bare fem områder av Sibir og i øst.

TREVIRKE GOD BUTIKK

Men det er ikke bare urskogen som er i fare. Bare en firedel av Russlands skoger er ikke berørt av utbytting.

— Trevirke er god butikk. Eksporten har en verdi av 25,1 milliarder kroner, sier Andrej Pitsjnikov. Han er koordinatør

for skogprogrammet i Verdens Naturfond (WWF).

MEST SKOG I VERDEN

— Ulovlig hogst er i tillegg antatt å utgjøre nesten 8,4 milliarder, sier han.

Russland har en femdel av verdens skoger. Det betyr at landet har mer skog enn noe annet land. Skogen dekker ti millioner kvadratkilometer, et område større enn USA. Mesteparten av denne skogen - taigaen som den kalles - ligger i Sibir og områdene lengst øst. Det er stort sett barskog.

Sentralmyndighetene har lovet at minst tre prosent av landets bruttonasjonalprodukt skal

gå til miljøvern, men aktivister antar at bevilgningene ligger på 0,01 prosent.

President Vladimir Putin oppløste i mai 2000 både Statskomiteen for miljøvern, som var ansvarlig for overvåking av miljøet, og Det føderale skogvesenet. Begge institusjonene ble lagt inn som avdelinger i Departementet for naturressurser. Miljøvernere mener at et regjeringsorgan ikke bør ha oppsyn både med miljøvernet og utnyttningen av naturressurser fordi dette uunngåelig fører til interessekonflikter.

SERGEJ BLAGOV
IPS

Gjennombrudd i København

139 år etter London åpner Københavns Metro. Danskenes nye tunnelbane blir et teknologisk vidunder til over 12 milliarder kroner.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

90 sekunder mellom hver avgang i rushtiden. Trafikk 24 timer i døgnet. Helautomatiserte tog uten togførere. 98 prosent punktlighet. Københavns Metro har latt vente på seg, men når danskene først kommer på banen kommer de sterkt. I hvert fall hvis vi skal tro reklamen.

Københavns Metro vil bestå av fire etapper. Den første, fra Nørreport til Ørestad og Legeravsparken, åpner i oktober i år. Siste etappe, fra Legeravsparken og ut til Kastrup Lufthavn er planlagt ferdig i 2006. I alt 34 togsett skal trafikkere Metroen. De tolv første vil starte opp i oktober.

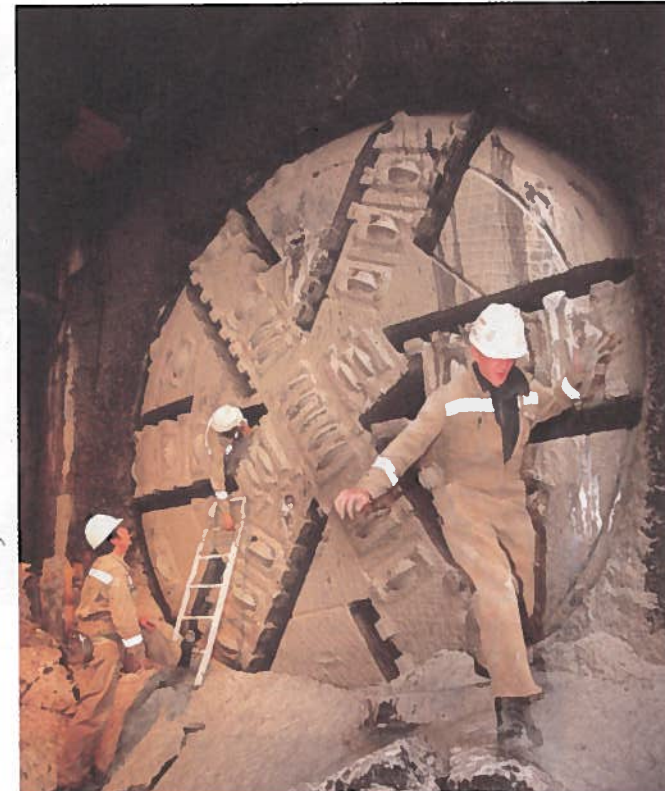
HØY FREKVENNS

Metroen tilbyr tog hele tiden. Avganger hvert halvannet minutt i de mest trafikkerte periodene gjør passasjerene uavhengige av togtider. I perioden mellom klokka 01.00 og 05.00 er det avganger hvert kvarter.

Gjennomsnittlig reisehastighet vil bli på 40 km i timen. Det er tre ganger så hurtig som dagens busstilbud i rushtiden.

De 34 togsettene vil kunne frakte 300 passasjerer hver. Togene, som for øvrig er designet av italienske Giugiaro Design, forventes å transportere 250 000 passasjerer i døgnet.

Engelsk finansieringsmodell Samlet kostnad for Metroen vil være om lag 12 milliarder norske kroner. Etter planen skal dette beløpet være tilbakebetalt i løpet av 25-30 år. Metroens

Boremaskinen "Betty" bryter i gjennom ved Nørreport stasjon.

finansieringsmodell er hentet fra de såkalte New Towns i England. Her har man, gjennom mer enn hundre år, etablert nye bydeler hvor en del av det offentlige omkostninger til infrastruktur er blitt dekket gjennom salg av arealer. Arealer, som på grunn av den nye infrastrukturen, har fått økt verdi.

TRYGGHET OG KOMFORT

Utbyggerne har lagt stor vekt på trygghet i utformingen av Metroen. Førreløse tog er valgt fordi man mener disse er de sikreste. Togene er likevel bemannet med en Metro Steward som skal hjelpe passasjerer og ha radiokontakt med det såkalte kontrollrommet som også kan kalles opp

Tidsriktig italiensk togdesign skal kjennetegne metroen.

av passasjerene fra kommunikasjonspunkt på tog og stasjoner.

Hver stasjon, som for øvrig er videoovervåket, er skapt som store rom, uten skjulte hjørner

og med dagslys helt ned på perrongen. Mellom perrongen og sporene er det glassdører som først åpner når toget er ankommet.

NSB skuffet over kollektivmeldingen

NSB hadde store forventninger til stortingsmeldingen "Bedre kollektivtransport". De ble skuffet.

LARS BARTH-HEYERDAHL
Natur & Miljø Bulletin

— Intensjonene i meldingen er gode. Men det hadde vært ønskelig med mer enn bare gode intensjoner, sier NSBs kommunikasjonsdirektør Audun Tjomsland.

500 MILL I ÅRET

Regjeringen legger opp til å øke satsingen på kollektivtransport med mellom 1,5 og 2 milliarder kroner i perioden 2002 til 2005. En firedel skal brukes på t-banen i Oslo.

— Det blir praktisk talt ingen ting igjen til de andre, sier Tjomsland, som ønsker seg 8 milliarder ekstra til jernbanen i årene fram til 2011. Han mener at NSB trenger så mye for å gi jernbanen en mulighet til å utvikle seg. Med dagens investeringsnivå går det mer i retning av en forvitring av eksisterende anlegg. Det verste scenariet er nedleggelse av enkelte strekninger.

FLERE BUSSE

Samtidig blir det færre restriksjoner på ekspressbussruter. Det betyr at busser i større grad får kjøre parallelt med jernbanen på viktige strekninger.

— Det er ingen hemmelighet at en liberalisering var på trapene. Allerede i januar begynte vi å kjøre timesruter langs Vestfoldbanen, sier administrerende direktør. Adne Svendsen i Nor-Way Bussekspress. Dagruter langs Raumabanen og Rørosbanen står nå høyt på ønskelista.

(Foto: Audun Garberg)

Ifølge kollektivmeldingen skal Staten skal bidra til å ruste opp t-banen i Oslo. Kollektivtransporten vil få om lag 1,5-2 milliarder kroner ekstra i perioden 2002-05.

— Når frekvensen øker, er det gode grunner til å la bilen stå. En til to avganger om dagen er ikke nok, sier Svendsen.

FÅR SKRYT

Meldingen får brukbar motakelse i de fleste fagmiljøer. Natur og Ungdom kaller den et skritt i riktig retning, selv om de mener det satses for lite. Transportøkonomisk institutt (TØI) synes meldingen inneholder mye positivt.

— Regjeringen viser at de prioriterer kollektivtransport. Det er klart man kan ønske seg enda mer, men man kan ikke slakte meldingen fordi man ikke får alt, sier avdelingsleder Ingunn Stangeby i TØI.

fakta

Hovedpunkter i kollektivmeldingen:

- Statlig finansieringsordning som tilgodeser fylkeskommuner som oppnår vekst i kollektivtransporten
- Statlig finansiert skole- og studentrabatt
- Investeringer i jernbanens infrastruktur skal økes
- Staten skal bidra til å ruste opp t-banen i Oslo
- Prioritering av kollektivtiltak innenfor vegbudsjettet
- Økt framkommelighet for kollektivtransport

— Bussen må få grønt

Naturvernforbundet hadde nylig aksjon i Oslo med håp om bedre forhold for folk som velger å kjøre kollektivt.

— Busslinjene Galgeberg-Skøyen og Helsyr-Kjelsås frakter mest passasjerer i Norge. Bussen bør få grønt lys og eget kollektivfelt, sier Øystein Solevåg i Østkanten Naturvernforbund.

En buss med 40 passasjerer forurenser mye mindre enn 40 personbiler.

— Det er rett og rimelig en buss full av folk blir prioritert foran "matpakkekjøreme". Folk som bruker bussen bør få et håndslag, mener Solevåg.

— Politiet forverrer kollektivtrafikken

Øystein Solevåg

Thorvald Meyers gate i Oslo var tidligere kun forbeholdt buss og trikk. Men det var helt til politiet tok ned skiltet på grunn av ulovlig kjøring.

Øystein Solevåg i Østkanten Naturvernforbund er oppgitt over at skiltet ble fjernet. Dersom denne gata kun var forbeholdt trikk og buss, ville passasjerene som reiser kollektivt spare viktige minutter.

— Bussen og trikken ville da også kunne kjøre flere turer i løpet av dagen og tjene mer penger. Dersom alle bussene i hele landet får opp frekvensen vil kollektivtrafikken få 200-300 millioner kroner mer i inntekter årlig. Med andre ord er dette et tiltak som koster lite og gir stor samfunnsnyttig gevinst, påpeker Solevåg.

Oslo politikammers talsmann bekrefter at skiltet ble fjernet for et par år siden og at hyppig ulovlig kjøring var årsaken.

— Vi har ikke kapasitet til å passe på ulovlig kjøring. Privatbilistene må rett og slett stoppes av et fysisk tiltak, som for eksempel bom. En annen ting som gjør det vanskelig å holde gata fri er at næringslivet trenger gata til varelevering, sier politibetjent Brekke. Han tør ikke stå fram med fullt navn av frykt for ubehageligheter.

Solevåg forteller at Tromsø sliter med de samme problem-

ene. Kommunestyret bestemte at en av de mest trafikkerte veiene skulle bare være forbeholdt buss.

— Men så opphevet politimesteren forbudet. Årsaken var at mange bilister kjørte ulovlig og da var det like greit at alle fikk lov, sier Solevåg oppgitt.

Nylig varslet samferdselsminister Torild Skogsholm at hun ønsker færre parkeringsplasser i Oslo. Utspillet ønskes velkommen av Solevåg.

—Dersom parkeringsmulighetene er dårlige vil flere velge å kjøre kollektivt, sier Solevåg.

Også politiet har sans for Skogsholms ord, men er skeptisk til å sette opp "Parkering forbudt skilt".

— Vi trenger parkeringsplasser for folk som skal foreta ærend som tar relativt kort tid. Det er også viktig med tanke på et levende bymiljø. Næringslivet trenger også parkeringsplasser for å ta imot varelevering, påpeker Brekke.

TOE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

RÅDGIVERE Energi & Miljø

Strategi _ Forretningsutvikling _ FoU

KanEnergi AS

Bærumsv. 473, 1351 Rud
E-post: olav.isachsen@kanenergi.no
Tlf: (+47) 67 15 38 50

KanEnergi Sweden AB

E-post: mats.rydehell@kanenergi.se
Tlf: (+46) 511 3476 64
www.kanenergi.se

Energi- og klimaplaner —

nytt område i kommunesektoren

Vi bistår kommuner med å:

- Sette realistiske mål
- Kost/nytte-vurderinger
- Peke ut næringsmuligheter
- Utrede fjernvarme og alternative energiløsninger
- Arealplanlegging
- Råd i utbyggingsprosjekter
- LA 21-prosesser

Ta kontakt for å drøfte mulige samarbeidsområder

Kyoto-avtalen trer snart i kraft?

Med Norsk ratifisering er Kyoto-avtalen et ørlite skritt nærmere å tre i kraft.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

For å tre i kraft må klimaavtalen fra Kyoto ratifiseres av land som står for 55 prosent av i-landenes utslipp. Foruten Norge har hittil bare Romania og Tsjekkia som har ratifisert. Men også flere EU-land har sagt ja til avtalen, og unionen har varslet at de vil ratifisere innen FN-toppmøtet i Johannesburg i slutten av august. Det har lenge vært usikkert om Russland vil slutte seg til avtalen, men landet har nå begynt prosessen for å ratifisere.

— Sjansen for at Russland ratifiserer er ganske høy, men det

kan dra ut i tid, sier forsker Kristian Tangen ved Fridtjof Nansens institutt.

Også Japan har varslet at de vil ratifisere Kyoto-protokollen. Japan, Russland og EU utgjør til sammen 50,1 prosent av utslippene fra i-landene. Legger vi da til Norge, Romania og Tsjekkia, pluss et par øst-europeiske land burde avtalen være sikret.

Her er noen av de viktigste landene og deres andel av utslippene fra i-landene:

Har ratifisert:
Romania 1,2 prosent
Tsjekkia 1,2 prosent
Norge 0,3 prosent

Vil sannsynligvis ratifisere:
EU 24,2 prosent
Japan 8,5 prosent
Russland 17,4

Usikker:
Canada 3,3

Negative:
USA 36,1 prosent
Australia 2,1 prosent

I tillegg må minst 55 av verdens land ratifisere den. Medregnet Norge er antallet nå kommet opp i 54.

Torpederer treplanting som klimatilskott

Treplanting kan ikke løse drivhuseffekten. Trærne tar opp langt mindre CO₂ enn tidligere antatt.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Dommen faller etter et fire år langt eksperiment for å se hvor mye CO₂ trærne tar opp fra atmosfæren når utslipp har økt nivået av CO₂.

Innen 2050 vil utslippene av CO₂ fordobles, antar forskerne. Mer CO₂ i lufta betyr at trær vil vokse raskere og dermed binde opp mer CO₂.

— Dette har fått enkelte til å håpe at planter vil ta opp alle de ekstra utslippene, sier William Schlesinger ved Duke University i North Carolina til New Scientist. Men tidligere forsøk gjort i drivhus er upålitelige fordi de ikke klarer å imitere naturlig temperatur, fuktighet og regn.

Schlesinger og hans kolleger har målt veksten til voksne trær i North Carolina ved tre forsøksområder har rørt pumpet ut luft med CO₂ for å imitere de antatte forholdene i 2050. Resultatet viser at trærne tar opp 27 prosent mer CO₂ enn i dag. Men selv om dette skulle gjelde alle trær i hele verden, vil de bare ta opp 10 prosent av de menneskeskapte utslippene.

— Effekten er ikke så stor som man hadde antatt, sier Peter Cox ved Meteorological Office i England til New Scientist.

Tidligere har forskning reist en rekke innvendinger mot skogplanting som klimatilskott. Blant annet er det nærmest umulig å beregne hvor mye CO₂ skogen tar opp. Et annet problem er at skog absorberer varme fra sola. Særlig problematisk blir dette dersom man planter skog på områder langt nord, hvor den lyse snøen ellers ville reflektert store deler av varmen.

Fortsatt millionutbetaling etter Tsjernobyl-ulykken

Ettervirkningene etter Tsjernobyl-ulykken merkes fortsatt i Norge. I fjor brukte staten 3,3 millioner på nedføring av dyr som har for stort radioaktivt innhold.

LARS BARTH HEYERDAHL
Natur & Miljø Bulletin

26. april 1986 havarte reaktor fire i atomkraftverket i Tsjernobyl i det daværende Sovjetunionen. Eksplosjonen førte til at rundt 50 millioner curie ble sluppet ut, noe som tilsvarer 500 Hiroshima-bomber. Tusenvis av mennesker har siden dødd som en direkte følge av strålingen, og store landområder ble forurenset av radioaktive stoffer.

ATOMSKYER

Også Norge fikk merke konsekvensene. Kjøtt fra dyr som gikk på beite ble uspiselig fordi dyra spiste radioaktivt lav, gress og sopp. Fortsatt yter staten tilskudd til nedføring av dyr. I 2001 var nesten 37.000 dyr omfattet av ordningen, som kostet 3,3 millioner kroner.

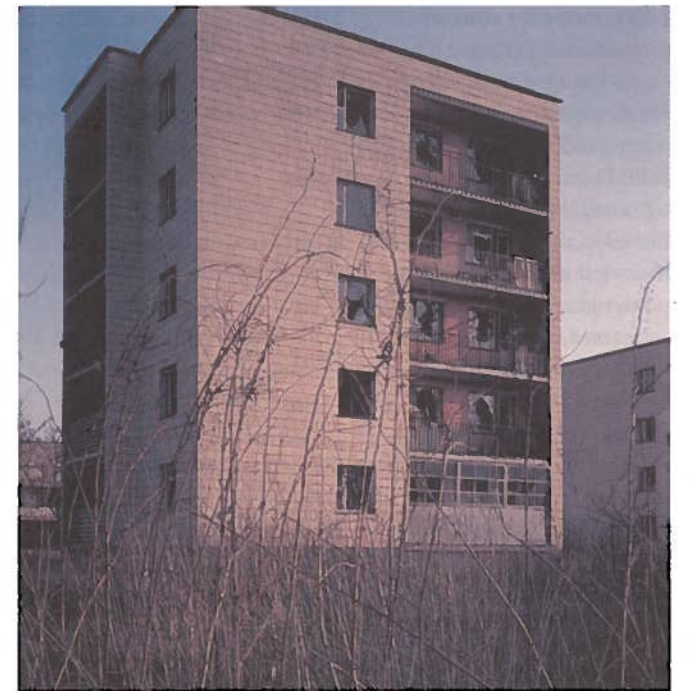
— Tiltakene er fortsatt omfattende, sier konsulent Torun Bue i Statens landbruksforvaltning.

Nedføring innebærer at sau, lam, geit og storfe som har gått på beite, går på en "kur" av foruten radioaktiv forurensning for å få ned bequerel-nivået i kjøttet før de sendes til slaktning. Staten gir tilskudd til denne ordningen.

MINDRE BEHOV ETTER HVERT

Varigheten av slike kurer har gått ned fra 10-12 uker i tida etter ulykken til gjennomsnittlig 2-3 uker i dag. I 2001 var det særlig dyr i Øystre og Vestre Slidre, Alvdal, Nord-Trøndelag og deler av Nordland som måtte gjennom nedføring.

Årsdagen for verdens verste atomulykke ble markert i Kiev, der Ukrainas president Leonid Kutsjma la ned blomster på et minnesmerke over de som døde

i ulykken.

— Tsjernobyl-katastrofen må aldri glemmes, uttalte regjeringen til en statlig avis.

Blokkene står tomme i Tsjernobyl etter at atomkraftverket eksploderte i 1986.

Reagerer på lett-traktor økning

SV vil se nærmere på den kraftige veksten i antallet små traktorer som brukes i barmark.

N&M Bulletin dokumenterte i forrige nummer at antallet små traktorer er fordoblet i løpet av få år. Kjøretøyene brukes til transport i barmark, og Naturvernforbundet er bekymret over økt slitasje på naturen.

— Vi må vurdere konsekvensen av denne veksten med tanke på mulige tiltak, sier SVs Hallgeir Langeland, som er nestleder i Stortingets miljøkomité.

Naturvernforbundet foreslår å innføre konsesjonsplikt for denne typen kjøretøy for å få bedre kontroll over bestanden. Dette er en tanke SV vil ta med

LARS BARTH HEYERDAHL
Natur & Miljø Bulletin

seg videre.

— Stortinget diskuterer nå meldingen om biologisk mangfold, og det vil være naturlig å diskutere denne saken i forbindelse med dette arbeidet, sier Langeland.

Også lederen i miljøkomiteen, Bror Yngve Rahm fra KrF, misliker utviklingen.

— Jeg har ikke studert saken, men deler Naturvernforbundets bekymring. Vi må vurdere om bruken kan regu-

Fakstille fra N&M Bulletin nr. 8.

leres med eksisterende lovverk, eller om det er behov for ny lovgivning, sier Rahm.

Trondheim Havn
Pir Senteret, 7005 Trondheim

Lilleborg

 Statkraft Grøner

Senatet stopper George W. Bush

Senatet i USA har avvist oljeboring i Alaskas Arctic National Wildlife Refuge.

Senatet har med 88 mot 11 stemmer vedtatt en energiplan som skiller seg kraftig fra energilovene Representantenes hus vedtok i fjor. Blant annet vender senatorene tommelen ned for det omstridte forslaget om oljeboring i naturreservatet i Alaska. Nå vil Senatet og Representantenes hus sannsynligvis bruke flere måneder på å for-

handle om en felles energipakke de kan sende til Det hvite hus.

Bush-administrasjonen nekter imidlertid å si om den vil legge ned veto mot en energilov som ikke gir oljeselskapene adgang til oljeboring i naturreservatet, melder Reuters.

Senatets energiplan vil øke nye fornybare energikilders an-

del av el-produksjonen fra dagens 2 prosent til 10 prosent innen 2020. For å redusere utslipp og avhengighet av olje skal andelen etanol i bensin mer enn tredobles på 10 år. Energiplanen fra Senatet inneholder også en skattepakke på 14 milliarder dollar til blant annet energieffektive hus, ren kull og ny teknologi.

Ovenfor Reuters blir planen betegnet som en stor skuffelse av representanter for oljeindustrien. Representantenes hus la mer vekt på olje, gass, kull og atomkraft.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Forbruker klubben Pelskroken 15,
6411 Molde

Tror PCB-kampen er tapt

Nylig skrev miljøvernminister Børge Brende under en avtale om et retursystem for glassruter som inneholder PCB. Men direktøren i Norske Trevarefabrikkers Landsforbund tror PCB-kampen er tapt.

PCB i isolerglassvinduer er den største gjenværende potensielle kilden for PCB-utslipp i Norge. Man antar at det finnes opptil 200 tonn PCB i vinduer i bygningsmassen i Norge i dag.

— Det er stor sannsynlighet for at vinduer som er fra perioden 1965 til 1975 inneholder PCB. Et vindu har 20 års levetid og mangel på informasjon har ført til at massevis av PCB-holdige vinduer allerede har havnet på dynga. Avtalen kommer for seint, sier direktør Tore Gran i Norske Trevarefabrikkers Landsforbund (NTL).

Han tilføyer at 5400 ruter PCB-holdig isolerglass ble levert inn i fjor, og at det totale markedet for vindusruter i Norge er på 1 million. Årlig skiftes 650 000 vinduer i forbindelse med modernisering av bygg.

UANMELDT KONTROLLER

Forbrukeren har plikt til å levere vinduer som inneholder PCB til spesielle avfallsmottak.

— Å kaste PCB på dynga er rett og slett uakseptabelt. Staten vil følge opp med kontroll og sanksjoner, sier miljøvernminister Børge Brende.

Ifølge Karsten Butenschøn i Statens Forurensningstilsyn (SFT) innebærer det at SFT og Fylkesmannen samarbeider om å organisere kontroller.

—Vanligvis er det Fylkesmannen som har tilsynsmyndighet, men vi skal samarbeide en periode framover. Vi vil komme uanmeldt på besøk til bedrifter, ta kontakt med større byggeprosjekter og vi kommer til å følge opp tips. Ikke minst kommer vi til å sjekke hvilke rutiner byggevirksomheter har på

fakta

PCB

•All bruk av PCB ble forbudt i Norge i 1980. PCB er en av de farligste miljøgiftene som finnes.

•Stoffet konsentreres opp i næringskjeden og kan medføre blant annet reproduksjonsforstyrrelser, kreftfare, svekket immunforsvar og skader på nervesystemet.

•Det nasjonale målet er at alle utslipp av PCB skal stanses innen 2005.

å håndtere miljøfarlig avfall, sier Butenschøn.

— VIKTIG AVTALE

Gran forteller at NTL kommer til å gjøre framstøt på informasjonssiden.

— Få vet at PCB finnes i vindusrutene. Informasjonsark skal nå spres i butikkene, i tillegg vil nye vinduer få en merkelapp om PCB-faren, opplyser han.

Miljøverndepartementet bidrar med ni millioner kroner for å få retursystemet etablert. Bransjen forplikter seg i avtalen til å sikre at enhver kan levere PCB-holdige vinduer til omtrent samme pris som det i dag koster å levere vanlige vinduer. Ordningen skal være på plass innen 1. juli.

— TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

(Foto: PCB Sanering AS)

— Det er en viktig avtale vi har fått til, og det er veldig positivt at bransjen nå har skjont at de må ta sin del av ansvaret, sier miljøvernminister Børge Brende.

Gass-stopp på Svalbard

Etter å ha brukt 100 millioner svenske kroner gir selskapet Polargas opp gassutvinning på Svalbard.

Polargas eier utvinningsrettigheter for gass på Svalbard, men nå har eierne bestemt seg for å selge eller avvikle selskapet, skriver Gefle Dagblad. Å utvinne gassen blir for dyrt og kan ikke konkurrere med gassutvinning langs norskekysten.

På slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet gjennomførte Polargas en rekke undersøkelser og fant gass på Svalbard, men på tross av at selskapet har brukt 100 millioner

svenske kroner har det har aldri blitt noen utvinning. De siste årene har selskapet gått på spatrebluss.

 Auranor

Miljøgifter skaper trøbbel for polarmåken

I hekkesesongen bruker fugler med høye nivåer av PCB mer tid til næringssøk enn fugler med lave nivåer, viser forskningsresultater.

— TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Siden 1997 har Norsk institutt for naturforskning (NINA) i samarbeid med Norsk polarinstitutt og Veterinærinstituttet undersøkt om det er en sammenheng mellom de høye nivåene av miljøgifter og reproduksjon og overlevelse hos polarmåker på Bjørnøya.

Det nye i dette studiet er at blodprøver har vært brukt i prosjektet. Ved å ta blodprøve og

merke fuglene kan de følges gjennom flere år.

HØY DØDELIGHET

Forskningen viser at flere typer miljøgifter, for eksempel PCB, DDT og HCB) fører til negative økologiske effekter på polarmåke på Bjørnøya. HCB er et tidligere mye brukt soppmiddel.

— Fugler med høyt miljøgiftinnhold har også høy dødelighet av egg. Det er sammenheng mellom miljøgifter og kvalitet på unger. Forskningen viser nem-

lig at fugleunger som har mor med høyt miljøgiftinnhold har lavere kondisjon, og er dermed mindre rustet for livets harde realiteter, sier forsker ved NINA, Jan Ove Bustnes.

ØKT ENERGIFORBRUK

Han tilføyer at fugler med høyt miljøgiftinnhold, særlig HCB, har fjær på høyre og venstre vinge som har forskjellig lengde.

— Og asymmetriske fjær på vingene fører til økt energiforbruk når de flyr, opplyser

Bustnes.

Polarmåker er ofte spesialister på visse typer næring, og nivåene av miljøgifter er avhengig av næringsvalget. Fugler som spiser andre sjøfugler har mye høyere nivåer enn de som spiser fisk. Dette skyldes at fugler som finner næring høyere i næringskjeden får i seg større mengder, siden mengden miljøgifter øker sterkt for hvert trinn i næringskjeden.

Likte du dette nummeret?

Natur & miljø Bulletin gir deg nyheter og kunnskaper om nasjonale og internasjonale miljø spørsmål. Poengtert og utenomsmakk. Vi kommer ut hver 14.dag, i tillegg får du fire temanummer i året.

**Bestill nå:
Kun kr 140
ut året**

☐ Ja takk, vi vil abonnere!

Navn:

Adresse:

Postnummer:

Poststed:

Send svarslippen:
Faks nr. 22 40 24 10.
E-post: redaksjonen@naturvern.no

porto er
betalt

Svarsending

Avtalenr: 171210 /146 pb

Natur & miljø Bulletin
Boks 342 Sentrum
0101 OSLO

kalenderen

1. - 9. JUNI

Miljøfestival

Sted: Oslo

Arrangør: Grønt Inspirasjons-senter

Tlf: 22 33 55 90

2. - 4. JUNI

Nordisk seminar om truede arter

Sted: Sigtuna, Sverige

Arrangør: Nordisk Ministerråd

Tlf: 0046- 08-592 582 00

5. - 6. JUNI

Transportdager i Oslo

Arrangør: Transport- økon-omisk institutt

Tlf: 22 57 38 00

26. AUGUST - 4. SEPTEMBER

FNs miljøtoppmøte Rio+10

Sted: Johannesburg,

Sør- Afrika

www.johannesburgsummit.org

redaksjon

REDAKTØR: Audun Garberg
Tlf. 22 40 24 25

REDAKSJON: Jens Petter Toldnæs
Tlf. 22 40 24 23
Tone Mikalsen Tlf. 22 40 24 24

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år (bedrifter)
ANNONSER: HS media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
www.naturvern.no
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 24. mai

Ting skjer på Grønland

Grønland vil bli "grønn" igjen. Boka "Farvel til Grønlands natur" vekket verden, men først og fremst lokale myndigheter.

"Uppik" betyr snøugle hvis man bor på verdens største øy. Det er også navnet på Grønlands nye miljøorganisasjon. Organisasjonen, som er oppstartfasen, har fått i alt 16 000 dollar i støtte fra WWF og danske myndigheter, melder avisen Nunatsiaq News.

FRYKTER RYKTE

Foreløpig har leder Jens Peter Lange kun en håndfull medlemmer, men initiativet er et av flere eksempler på at det skjer noe miljømessig positivt på Grønland. Kanskje på tide, for etter at journalisten Kjeld Hansen lanserte boken "Farvel til Grønlands Natur" har landet fått svært mye negativ omtale, også internasjonalt. Og kanskje med rette, for i boken kommer det frem at overgangen fra håndharpun, kajakk og hundespann til rifle, speedbåt og snøscooter har rammet den grønlandske naturen, og spesielt dyrelivet, hardt.

GRUSOMME GRØNLAND

Tittelen "Killing Inuit" over en artikkel i bladet Neewsweek

Slik det engang var: Grønland ønsker igjen å fremstå som et stort, rent og uberørt stykke natur.

nylig, og påstander om rene dyremassakrer i BBCs Wildlife Magazine har allerede rammet grønlandske myndigheter. Nyheten om råtnende sel- og hvalrosskrotter og hekkefuglområder som er forlatt for godt har ført til en proteststorm fra store deler av verden.

Nå frykter myndighetene at det som er tenkt som et viktig økonomisk ben i fremtiden, nemlig turistnæringen, kan bli skadelidende. Myndighetene frykter at turistene ikke vil reise til et land der de tror mesteparten av naturen er ødelagt, og vil sette i gang en stor opplysningskampanje hvor det skal informeres om konsekvensene av å ikke utnytte ressursene riktig.

SKAL SETTE RAMMER

I tillegg støtter Nordisk Industriefond et pilotprosjekt som skal lære så vel turister som lokalbefolkning å ta vare miljøet. For

prosjektleder Kåre Henriksen har det vært særlig viktig å engasjere lokalbefolkningen.

— Det er egentlig helt banalt. Hvis man vil tjene penger på turisme må man gjøre området attraktivt, sier han.

Gjennom samtaler med lærere, såkalte bygderådsformenn og håndverkere skal prosjektet blant annet stoppe forsøplingen på Grønland, og lokalbefolkningen skal fjerne store avfallsmengder som flyter i og rundt lokalmiljøene, samtidig som man skal endre kulturen som har ført til dagens situasjon.

Ifølge Henriksen handler likevel ikke prosjektet utelukkende om å tjene penger. Det har også som mål og sette rammer for hvor langt man kan gå kulturelt, sosialt og miljømessig for å tekkes turistene.

Lignende pilotprosjekter skal også gjennomføres på Svalbard.

SIV JENSEN (FRP) TIL BERGENS TIDENDE:

"Børge Brende er blitt miljøfanatiker. Jeg kjenner han overhodet ikke igjen"